

נעם הארץ

בס"ד

לכבוד שבת קדש – פרשת נצבים – וילך תש"ף

זוהב הארץ ההיא טוב – זו תלמודה של א"י

דף שבועי לעיסוק בסוגיות ארץ ישראליות – נכתב ע"י חגי צמיר

מערכת היחסים שלנו עם הקב"ה במונחים דומים. כאשר מגיעים הדברים לפרטים הקטנים של חיי היומיום, הרי בעיקרו של דבר אנו מחליטים בעצמנו. מאידך גיסא, העניינים הגדולים שייכים לתחום של אלוקים. תכלית הבריאה, משמעות החיים – אלה הם דברים שה' קבע והחליט בהם, ואין לנו כל תקווה להבינם, על אחת כמה שלא להשפיע עליהם בדרך כלשהי.

אך האמת הפוכה נראה. "הדברים הקטנים" מצויים בתחום אחריותו של ה'. אולם כאשר מדובר בשאלות החיים הבסיסיות ביותר, שאלות כמו מי אנחנו? מדוע אנחנו כאן? כאן אומר ה': "זה כבר עניין שלכם, הבחירה היא שלכם, זה יהפוך לאמת שלכם. כך אראה אתכם וכך אתיחס אליכם". כך מפרש רבי ישראל הבעל שם טוב את הפסוק "ה' צילך". בורא עולם מרשה לנו לפתח את הבסיס והטון של מערכת היחסים שלנו עמו ומשיב לנו באותה מידה, בדיוק כפי שצלו של אדם נע ביחד עם תנועותיו של האדם. "ה' צילך – כמו שהצל מחקה את האדם, כך ה' יתברך מחקה את האדם כמעשהו, מידה כנגד מדה."

רעיון זה בא לידי ביטוי בענין התשובה והקשר לקב"ה המופיע בפרשתנו. מצד אחד "שׁוּבוּ אֵלַי וְאֶשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר ה' צְבָאוֹת (מלאכי ג:2), מצד שני "אמר רבי שמעון בן לקיש במגילת חסידים מצאו כתיב יום תשובתי ימים אעובך." (ירושלמי ברכות פרק ט).

תגובתו של הקב"ה היא כמו הצל שלנו. הצל מגיב ועושה בדיוק את מה שהאדם עושה. אך כדי שיהיה צל צריך שיהיה אור. בחושך אין צל. כשהאדם נמצא במצב בהיר וברור, האור מאיר והכל נראה מסביב – יש צל. הצל הוא החיבור העליון לקב"ה – מקור האור. זהו המקום בו אנו יכולים להשפיע על מה שקורה בעולם. לא לחינם, נקראת הסוכה "צילא דמהימנותא". כשאדם יוצא לסוכה הוא מפגין את קירבתו לקב"ה. הוא משפיע ויוצר מציאות.

אילן אילן, במה אברכך? ... שיהא צילך נאה - הרי צילך נאה (בבלי תענית ה ע"ב). הגעה ל"צל" – קרבתו של הקב"ה והשפעה על העולם היא התכלית העליונה של מעשי האדם. כשאדם מגיע לגיל 120 הוא מגיע ל"צל", הוא משלים את תכלית חייו וייעודו.

מי ייתן ונזכה כולנו להגיע ל"צל" – עד מאה ועשרים. =====

פרשת וילך פותחת במילותיו האחרונות של משה ביום האחרון. תוך קביעה שבאותו יום מלאו ימיו והוא בן מאה ועשרים וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל: ויאמר אלהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. כך גם בתיאור פטירתו של משה בפרשת וזאת הברכה ויקמת שם משה עבד ה' בארץ מואב על-פי ה'. . . ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא נס לחה: מדוע טורחת התורה לציין את גילו של משה בעת פטירתו? האם יש משמעות למספר מאה ועשרים?

בספר בראשית אומר הקב"ה והיו ימיו מאה ועשרים שנה. כלומר להגיע לגיל מאה ועשרים זה השלמת רצון הקב"ה בעולם, והשלמת משימת חייו של האדם. זו הסיבה בגללה אנו מברכים אחד את השני - 'עד מאה ועשרים'. לא רק שתזכה להגיע לגיל הביולוגי של מאה ועשרים אלא שתזכה להשלים את משימת חיך.

ידוע הסיפור המפורסם על איש שביקש למות בגיל 119, כששאלו אותו מדוע? ענה: אני מבקש שעל המצבה שלי יהיה כתוב "מת טרם זמנו". להגיע לגיל מאה ועשרים זו השלמה ושלמות האדם בעולם.

לכל אורך ההסטוריה רק אנשים בודדים זכו להגיע לגיל 120, או לפחות שאמרו עליהם שהגיעו לגיל 120, וכבר כתבנו בעבר על דמויות אלה ומשמעות השלמת משימתם – משה רבינו, עזרא הסופר, הלל הזקן, רבן יוחנן בן זכאי ורבי עקיבא.

ננסה להעלות נקודה נוספת הקשורה גם היא במספר 120. המילה "צל" בגימטריה שווה 120. אם נחבר עכשו את שני הרעיונות להגיע ל-120 המשמעות היא להגיע ל"צל" שלך. מהו צל זה ומה משמעותו? ידועים דברי דוד המלך בספר תהילים קכ"א: הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: ה' שמרך ה' צילך על-ידי מינך:

מה הכוונה? מה זה ה' צילך? כיצד ה' שומר אותך בזה שהוא הצל שלך?

כולנו מכירים את הסיפור על האדם שמספר לחברו כיצד הוא ואשתו חיים בשלום במשך שנים רבות. "לי שמורות החלטות בעניינים החשובים, והיא מחליטה בכל הדברים הקטנים. השלום העולמי, הכלכלה, הפוליטיקה - זה התחום שלי. היא אחראית על הדברים הקטנים: תקציב המשפחה, חינוך הילדים, היכן נגור ועוד דברים קטנים מעין אלו...". תכופות אנו נוטים להסתכל על

הדף מוקדש לע"נ אבי מורי יעקב עוזיאל עמיצור ז"ל

בגליל בתחתון נמצא נחל וישוב עתיק המזכיר את ענין הצל – 'צלמון'. מה מקור שמו של הישוב? יש המציעים שבגליל הגיא העמוק שנמצא שם, שכן זהו "גיא צלמוות" כפי שמופיע בתהילים כג: ד. **גַם כִּי־אֵלֶךְ בְּגֵיא צִלְמוֹת לֹא־אֵירָא רָע כִּי־אֶתְּהָ עִמָּדִי.** כך גם מופיע בתלמוד על פירוש פסוק בו מופיעה המילה "צלמון" **אל תקרי בצלמון אלא בצלמות** (בבלי ברכות טו:)

הסבר אחר קשור לפיוט הנאמר בחנכה "מעוז צור. בבית הששי של הפיוט מופיעות המילים "דחה אדמון בצל צלמון". אחד ההסברים הוא שמדובר בפרידריך ברברוסה (= "זקן אדום) ממובילי מסע הצלב השלישי בשנת 1190. בדרכו לארץ ישראל טבע בנהר בתורכיה לאחר שהשלים את כיבוש העיר "איקוניון" (היום העיר קוניה). ICONIUM - שמה של העיר, הוא "פסל קטן" – איקונה קטנה. מכאן פירשו "צלמון" כביטוי הקטנה = "צלם קטן". וזהו "אדמון (=ברברוסה) בצל צלמון (=איקוניון)".

צלמון שבגליל היתה ישוב חקלאי בתקופת המשנה והתלמוד ומופיעה במקורות חז"ל **אמר ר' יהודה מעשה בצלמון באחד שנטע את כרמו על שש עשרה שש עשרה אמה** (משנה כלאים פרק ד משנה ט). המקום מוזכר גם בהקשר לאירוע מלחמתי (פולמוס ביוונית = מלחמה) **וכן היה ר' יהודה אומר יורדת הצלמון אסורה מפני שכובה בשעת פולמוס** (תוספתא מסכת פרה (צוקרמאנדל) פרק ט הלכה ב). מכאן אנו למדים שהישוב היה ליד נחל ובו מעין – "יורדת הצלמון", שבזמן הפולמוס (=מלחמה) חדל מלנבוע.

בישוב זה התיישבה לאחר החורבן משמרת הכהנים דליהו, הכ"ג ברשימת משמרות הכהנים. שם המשמרת נמנה כאחד משלשה משמרות (יחד עם משמרת שכניהו ומשמרת מעזיהו) ששםם כולל כל האותיות משמו של הקדוש ברוך הוא (י – ה – ו). וכן רואים כי שם המשמרת מזכיר את עניין ה"דלייה" היינו שאיבת מים. בעלי דקדוק מציינים כי הביטוי דלה מציין הפעולה דווקא מבאר עמוקה כמקביל לביטוי שאב שאינו מציין העמקות שבדבר (מלבי"ם לספר ישעי' יב,ג).

שםם של בני דליה מופיע במספר מקורות. כך למשל בעניין אפשרות אורח לסמוך על שיתופי חצירות (כדי שיוכל לטלטל חפצים בחצר המשותפת בשבת הראשונה מבואו למקום), מובא בתלמוד ירושלמי מאמרו של רבי יוסה בי רבי בון בשם רב יהודה כי אפשר להקל במקרה שמדובר באנשים כגון אנשי משפחת דליה. **ר' יוסה בי רבי**

בון בשם רב יהודה כרין אנשי בר דליה שאינן מקפידין על פרוטתן (ירושלמי עירובין פרק ו הלכה ח). הסיבה בגלילה הוא מיקל היא שאינן מקפידין על פרוטתן או לגירסא אחרת פרוטתן (של לחם), כלומר שהם וותרנים ונוהגים עין יפה בנכסיהם ולא איכפת להם לשתף את רכושם עם אורחים. כך גם מופיעה אמירה המבטאת את האהבה לארץ ישראל והרצון להיכנס אליה **אבא יוסי בן יוחנן איש ינוח אומר משום אבא כהן בר דליה אלו זכו ישראל כיון שעלו פרסותיהן מן היסוד היו נכסין לארץ שנ' עלה רש מיד כאשר דבר ה' אלהי אבתך לך.** (מדרש תנאים לדברים פרק א)

אם כן הישוב צלמון הוא חקלאי, נמצא ליד נחל ובו מעין ובו התיישבו בני משפחת דליה המחוברים לקב"ה הן באותיות שםם, והן באמירותיהם ובהתנהגותם. הם מחוברים לקב"ה בהליכתם ובישיבתם בצלמון - **"אל תקרי בצלמון אלא בצלמות** . ובגיא צלמות – אתה עימדי. - כיום נמצא במקום ישוב בדואי המשמר את השם הקדום "סאלמה" - הוא כפר בדואי בגליל המערבי בתחומי המועצה האזורית משגב. הכפר הוכר על ידי מדינת ישראל בשנת 1976.

ישוב זה עלה לכותרות בשנת 2000 עם חטיפת 3 חיילי צה"ל בחרמון. בני אברהם הי"ד מבני ברק, עדי אביטן הי"ד מטבריה, ועומר סוועאד הי"ד מואדי סלאמה . מסירות נפש ופעילות למען עם ישראל היוצאת עד עצם היום הזה מהישוב צלמון, שכבר בעת העתיקה היה מעורב בפעילות צבאית. הוא היה אחד מהישובים שבוצרו על ידי יוסף בן מתתיהו מפקד הגליל כהכנה לקראת המלחמה ברומאים. איזכור נוסף מופיע אולי בהקשר למרד בר כוכבא (פולמוס) שבמהלכו חדלו מימי המעין לנבוע.

הכפר מצוי בסמוך לנחל צלמון = נחל איתן בו זורמים מים כל השנה. מקורותיו מגיעים מהמורדות הדרומיים של רכס הרי מירון. את הנחל מזינים מספר מעיינות: עין פרוד ועין רמיאל בחלקו העליון, עין צלמון בחלקו התיכון ועין רביד ועין דשנה בחלקו התחתון. ההליכה במסלול היא לצד אפיק הזרימה, כאשר לאורך המסלול מפלונים ובריכות שכשוך רדודות למעוניינים להירטב. בצידי הנחל אפשר להתרשם משרידי טחנות קמח שהופעלו בעזרתם של מי הנחל ומעצי אלון מרשימים. מי נחל צלמון נתפסים על ידי יישובי הסביבה למי שתייה ורק מיעוטם זורמים בנחל בצורה חופשית. **מוזמנים לטייל ולהינות** .

בברכת שבת שלום ומבורך – חגי עמיצור

<https://lp.vp4.me/fw3x>

לקבלת הדף במייל היכנסו לקישור

office@noam-haaretz.com : דוא"ל 054-9938399

: טלפון : לטוילים והרצאות לטייל בעיניים יהודיות' בהדרכת ד"ר חגי עמיצור . טלפון :